

VŠĮ „VILNIAUS SENAMIESČIO ATNAUJINIMO AGENTŪRA“

2021 METŲ VEIKLOS ATASKAITA

BENDROJI DALIS

VŠĮ Vilniaus senamiesčio atnaujinimo agentūros (toliau Agentūra) steigėja – sostinės savivaldybės taryba. Kitų dalininkų nėra. Agentūra neturi kontroliuojamų subjektų. 2021 m. agentūros veiklai vykdyti gauta 155000 Eur. suma iš Vilniaus miesto savivaldybės biudžeto, 1300 Eur suma iš Kultūros paveldo departamento projektui „**Autentiško Vilniaus beiškant**“. 2021 metais Agentūra įsigijo ilgalaikio turto už 12777 Eur. 2021 metų pradžioje ir pabaigoje Agentūroje dirbo 7 darbuotojai.

Planuodama ir įgyvendinama įstaigos veikla, Agentūra vadovaujasi šiais **Vilniaus miesto 2021 – 2030 metų strateginio veiklos plano** uždaviniais ir priemonėmis:

4.2.5. Uždavinys. Tarptautiniu ko-kūrybos (angl. co-creation) bendradarbiavimo projektų skaičiumi išsiskiriantis miestas:

4.2.5.1. Priemonė. Didinti tarptautinio bendradarbiavimo projektų ir iniciatyvų (dalyvavimas ES ir kitų fondų lėšomis finansuojamuose tarptautiniuose projektuose) skaičių.

4.3.3 Uždavinys. Patrauklūs kultūros paveldo ir kiti istorinės atminties objektai, tvarkingos su jais susijusios viešosios erdvės:

4.3.3.1. Priemonė. Tvarkyti kultūros paveldo ir istorinės atminties objektus bei su jais susijusias viešąsias erdves.

4.3.4. Uždavinys. Įveiklintas, miestiečiams prieinamas ir jų šiandieniniams poreikiams „naujosios Europos Bauhaus koncepcijos“ kontekste pritaikytas sostinės paveldas:

4.3.4.1. Priemonė. Užtikrinti Vilniaus senamiesčio, UNESCO pasaulio paveldo sąrašo objekto, paveldo būklės stebėseną.

4.3.4.2. Priemonė. Plėsti ir stiprinti Senamiesčio atnaujinimo agentūros vykdomas edukacijos ir paveldo populiarinimo funkcijas.

4.3.4.3. Priemonė. Skatinti edukacinius renginius kultūros paveldo tema (kultūros paveldo bei religinės paskirties ir kituose objektuose).

4.3.4.4. Priemonė. Užtikrinti įtraukią paveldo edukaciją visoms visuomenės grupėms.

4.4.6. Uždavinys. Tvari urbanistinė plėtra, aktyvus kultūrinis turizmas bei investicijos į kūrybos ekonomiką:

4.4.6.2. Priemonė. Skatinti kultūrinio turizmo iniciatyvas.

PARAMA KULTŪROS PAVELDO STATINIŲ TVARKYBAI IR STEBĖSENA

Pagal 4.3.3.1. Priemonę: Tvarkyti kultūros paveldo ir istorinės atminties objektus bei su jais susijusias viešąsias erdves

ir pagal 4.3.4.1. Priemonę: Užtikrinti Vilniaus senamiesčio, UNESCO pasaulio paveldo sąrašo objekto, paveldo būklės stebėseną

Bendruomenės ugdymas, suteikiant dalinę Savivaldybės paramą pastatų išorės tvarkybai – viena svarbiausių Agentūros veiklų, skatinančių pastatų savininkų, gyventojų sąmoningumą bei atsakomybę už kultūros paveldo objektų išsaugojimą ir tvarkybą. Finansinės paramos apimtys nuolat didėja: 2019 m. sutvarkyta 12 objektų; 2020 m. – 20 pastatų, o 2021 m. – 27 pastatai.

Pagal 2013 m. Vilniaus m. savivaldybės Tarybos patvirtintą „**Paramos skyrimo daugiabučių gyvenamųjų namų, esančių senamiestyje ir jo apsaugos zonose, fasadų elementų galimai avarinei būklei likviduoti**“ programą 2020 m. Savivaldybės paskirta darbo grupė patenkino teiktus prašymus ir dalinai finansavo kultūros paveldo statinių tvarkybą tiems objektams, kuriuose buvo atlikti numatytieji tvarkybos darbai ir pateiki visi tai patvirtinantrys dokumentai. Šia galimybe pasinaudojo 13-kos pastatų savininkai ar valdytojai. 2021 m. sutvarkyta 140

balkonų, vieno pastato avarinis karnizas ir avarinės būklės kaminai. Pagal šią programą savivaldybės dalinai finansuoti ir sutvarkyti šie objektai: Arklių g. 24 (16159,31 Eur.), Didžioji g. 10 (15691,63 Eur.), J. Jasinskio g. 4 (22393,20 Eur.), Naugarduko g. 43 (14290,01 Eur.), Naugarduko g. 47 (14018,69 Eur.), T. Ševčenkos g. 20 (47032,30 Eur.), Sodų g. 4 (4017,11 Eur.), Sodų g. 11 (18437,78 Eur.), Šv. Stepono g. 23 (3630,00 Eur.), V. Šopeno g. 4 (7753,68 Eur.), Vilniaus g. 9 (18189,47 Eur.), Vytauto g. 6 (18523,56 Eur.). Viso šiems darbams buvo **skirta 231573,68 Eur.** Palyginus su praėjusiais metais, 2021 metais buvo sutvarkyta mažiau balkonų (58 balkonais mažiau) ir tam panaudota mažiau lėšų (63131 Eur. mažiau), tačiau buvo sutvarkyta daugiau pastatų, kuriuose buvo avarinių balkonų. Ženklių sutvarkytų balkonų kiekį lėmė tai, kad nebuvo pilnai tvarkomi seni dideli daugiabučiai pastatai, kuriuose yra po 40-60 balkonų. Dėl dalyvavimo šioje programoje 2022 m. pateikti 22 prašymai 383812,72 Eur. sumai. 16 prašymų pateikta 2021 m. ir 6 prašymai perkelti iš 2020 metų.

Dalyvauti Vilniaus m. savivaldybės Tarybos patvirtintoje „**Paramos kultūros paveldo statinių, išorės ir jų aplinkos tvarkybai skyrimo**“ programoje, skirtoje kultūros paveldo statinių, esančių Vilniaus senamiesčio teritorijoje, išorės tvarkybai, 2021 m. pateikė prašymus 19 pastatų valdytojai. Taip pat į programą buvo įtraukti 9 ankstesniais metais pateikti prašymai, kurių savininkai ir valdytojai nebuvo baigę tvarkybos darbų. Pagal 2020 m. pateiktus prašymus dėl tvarkybos darbų būtinumo, Savivaldybės paskirta darbo grupė patenkino 14 pastatų savininkų ir valdytojų teiktus prašymus ir dalinai finansavo kultūros paveldo statinių tvarkybą 2021 m., atlikus visus numatytus tvarkybos darbus ir pateikus visus dokumentus apie atliktus tvarkybos darbus. Savivaldybė dalinai finansavo 11-kos pastatų tvarkybą ir tam buvo skirtas **379271,28 Eur.** Sutvarkyti 7 pastatų stogai ir 5 pastatų fasadai. Dalinis finansavimas buvo skirtas Aušros Vartų g. 20,22 (stogo tvarkyba 39293,81 Eur.), Bokšto g. 8 (fasadų tvarkyba 6927,52 Eur.), S. Daukanto a. 2A (fasadų tvarkyba 13915,97 Eur.), Didžioji g. 15 (fasadų tvarkyba 5005,98 Eur.), Didžioji g. 30 (stogo tvarkyba 28347,13 Eur.), Naugarduko g. 14 (stogo tvarkyba 29208,19 Eur.), Sodų g. 3 (stogo tvarkyba 54969,53 Eur.), Subačiaus g. 17 (fasadų tvarkyba 18156,53 Eur.), Šv. Stepono 31 (stogo tvarkyba 78814,41 Eur.), Trakų g. 12 (stogo tvarkyba 60193,47 Eur.). 2021 m. pateikta 19 prašymų dėl dalinio finansavimo kultūros paveldo objektų tvarkybos. Į 2022 m. perkelta 15 pastatų, kuriuose nebuvo baigti tvarkybos darbai, pagal 2019-2020 m. pateiktus prašymus. Pilnai patenkinti visus prašymus 2022 m. reiktų 1 456 713,37 Eur.

2021m. skirtas dalinis finansavimas tvarkybai pagal 2019 m. Vilniaus m. savivaldybės Tarybos patvirtinta „**Dalinio finansavimo skyrimo kultūros paveldo objektų ir kultūros paveldo statinių, esančių kultūros paveldo vietovėse, išorės tvarkybai**“ programą. Tai parama kultūros paveldo objektų Vilniaus mieste ir kultūros paveldo statinių (išskyrus statinius, pastatytus pagal po Antrojo pasaulinio karo parengtus tipinius projektus) tvarkybai, esančių Vilniaus miesto kultūros paveldo vietovėse, esančių kultūros vertybės – Vilniaus senamiesčio teritorijoje. 2021 m. dalinai finansuoti 3 objektai – Kęstučio g. 39 (fasadų ir stogo tvarkyba 31306,37 Eur.), Lenktoji g. 30 (fasadų ir stogo tvarkyba 77487,53 Eur.), Švitrigailos g. 18A (stogo tvarkyba 41206,33 Eur.). Dalyvavimui 2022 m. programoje 2021 metais pateikti 7 prašymai ir 5 pateikti 2020 m. Programos įgyvendinimo 2022 m. poreikis - 333133,26 Eur.

Veiklos efektyvumas: 2021 m. viso buvo sutvarkyta 27 objektai ir jų tvarkybai suteikta 760845,25 Eur. Kad patenkinti visus prašymus 2021 metais lėšų poreikis buvo 1966105,66 Eur. Galimai avarinių ir avarinių balkonų tvarkybai, dėl pavojingumo buvo patenkinti visi (13) prašymų, kuriuose buvo baigti tvarkybos darbai. Parama pastatų išorės (stogų ir fasadų) tvarkybai, dėl ribotų programai skirtų lėšų, realizuota tik dalinai. Palyginimui – 2019 metams viso buvo pateikta 17 prašymų – patenkinta 10, 2020 metams pateikta 19 prašymų – patenkinta

11 prašymų, 2021 metams pateikti 36 prašymai – patenkinta 14. Dalyvauti 2022 m. Programose viso pateikti 68 prašymai. Dalinio finansavimo skyrimas pastatų tvarkybai visada priklauso nuo prašymo teikėjo pasirengimo tvarkybos darbams (finansinis pajėgumas, tvarkybos darbų organizavimas). 2021 m. dalinai finansuoti beveik visi objektai, kuriuose buvo baigti tvarkybos darbai. Dalies baigtų tvarkyti objektų prašymų tenkinimas perkeltas į 2022 metus. Tai sąlygojo ir vėlyvas tvarkybos darbų baigimas. Pasiteisino praktika skirti paramą tiems, kas labiau stengiasi ir sutvarko kultūros paveldo objektus numatytu laiku.

KULTŪROS PAVELDO OBJEKTŲ STEBĖSENA

Pagal 4.3.4.1. Priemonę: Užtikrinti Vilniaus senamiesčio, UNESCO pasaulio paveldo sąrašo objekto, paveldo būklės stebėseną.

Vykdamas kultūros paveldo objektų stebėseną, atlikta 100 pastatų fotofiksacija, parengti 100 saugomų kultūros paveldo objektų esamos būklės apžiūros aktai; medžiaga perduota Kultūros paveldo departamentui Vilniaus skyriui. Suteikta daugiau kaip šimtas kokybiškų ir informatyvių konsultacijų pastatų valdytojams ir gyventojams telefonu bei elektroniniu paštu. 2019-2020 m. atlikta 96 pastatų fotofiksacija, parengti jų apžiūros aktai. **Veiklos efektyvumas** 2021 m. buvo mažesnis nei planuota - 150 objektų, dėl pandemijos išskeltų nenumatytų darbų ir bendrų veiklos organizavimo nepatogumų.

AMATŲ PROGRAMOS ĮGYVENDINIMAS

Pagal priemonę 4.3.4.2.: Plėsti ir stiprinti Senamiesčio atnaujinimo agentūros vykdomas edukacijos ir paveldo populiarinimo funkcijas

Parengta 19 informacinių pranešimų spaudai apie Amatų programą, amatininkų dalyvavimą miesto renginiuose. Surengti 6 pasitarimai (tame tarpe ir nuotoliniai) su Vilniaus dailiųjų amatų asociacijos valdyba, programos dalyviais, su Švietimo ir kultūros reikalų komitetu dėl atnaujinamos Amatų programos sąlygų ir jų įgyvendinimo, padidėjusių patalpų nuomos kainų, numatomos Vilniaus miesto savivaldybės finansinės paramos programai. Parengtas ir Švietimo ir kultūros reikalų komitetui pateiktas siūlymas dėl Amatų programos veiklų finansavimo 2022 m. Surengti 6 koordinaciniai pasitarimai su Programos dalyviais, ir Amatų asociacijos valdyba dėl dalyvavimo miesto renginiuose, švietėjiškos veiklos galimybių bei Amatų programos tęstinumo po 2021 metų; parengtos 4 rekomendacijos amatininkų projektinėms paraiškoms. Agentūra nuolat vykdė galerijų-dirbtuvių veiklos ir jų dalyvavimo miesto renginiuose stebėseną ir fotofiksaciją. Atlikta po 3-4 kontrolinius galerijų-dirbtuvių veiklos patikrinimus. Programos dalyviai, nesilaikantys nuomos sutartyse nustatytų reikalavimų, nuolat buvo perspėjami žodžiu.

Svarbus 2021 m. pasiekimas - parengta ir Tarybos posėdyje **patvirtinta tęstinė Dailiųjų amatų, etnografinių verslų ir mugių programa** iki 2030 metų. Atnaujinti programos tikslai, uždaviniai ir specialiosios sąlygos. Programa kelis kartus prieš tai buvo teikta svarstyti Švietimo ir kultūros reikalų bei Ekonomikos ir finansų komitetuose, aptarta kartu su Amatų programos dalyviais.

Dėl pandemijos neįvyko tradiciniai sostinės Kaziuko mugės renginiai, pirmą kartą buvo atidaryta virtuali miesto globėjo Šv. Kazimiero mugė. Šia proga VSAA parengė **Kaziuko mugės istorinių ištakų iki mūsų dienų apžvalgą** (powerpoint programa pristatyta 86 skaidrės: <http://www.vsaa.lt/index.php/kaziuko-muge-virtualiai/> Agentūroje veikė paroda „Vilniaus tradicinių amatų paveldo tyrimas ir sklaida“. Dėl pandemijos atšaukti metiniai renginiai „Europos dailiųjų amatų dienos“ EDAD (planuota 30 renginių, 4 parodos). Tačiau ieškant alternatyvų visgi vietoj numatytų EDAD veiklų kartu su miesto Amatų programos dalyviais

sukurtas filmukas su angliškais titrais „Vilniaus amatininkai sveikina“, skirtas Vilniaus 700 m. jubiliejui.

Švietimo programa „**Kultūros pasas**“ tema „**Vilniaus tradiciniai amatai**“ edukacija tęsėsi iki birželio 1 d., ją pasirinko tik 16 mokinių (2020 m. virš 150 antrų – šeštų klasių moksleivių; 2019 m. 600). Manome, kad tai sąlygojo pandemija. Pakartotinai parengta patobulinta „Kultūros paso“ edukacija tema „Vilniaus tradiciniai amatai“, kuri bus tęsiama iki 2024 09 01. 2021 m. birželio 18-19 d. 6-erių Agentūros iniciatyva Programos galerijos-dirbtuvės pirmą kartą įsijungė į metinę bendraeuropinę šventę – „**Europos archeologijos dienos**“. Šventės dalyviai galėjo praktiškai išbandyti skirtingus miesto amatus, kuriuos demonstravo 6 Amatų programos dirbtuvės; surengti 9 renginiai, gyvai dalyvavo tėvai su vaikais (30 žmonių, 6 vaikai).

Rugpjūčio 28-ąją VSAA kartu su VDAA 10-ą kartą surengė istorinę **Šv. Baltramiejaus mugę** Savičiaus gatvėje. Dėl pandemijos ir menko finansavimo šiais metais šventė buvo kukli. Nevyko tradicinė eiseną, teatralizuoti gatvės vaidinimai, o tik „gyvi“ amatų pristatymai. Dalyvavo 20 amatininkų (2020 m. - 60, 2019 m. – 70). Sumenkusi renginių gausa ir įvairovė pritraukė mažiau dalyvių ir svečių. **Europos paveldo dienoms** pažymėti rugsėjo 17-23 dienomis 3 aktyviausių amatininkų dirbtuvėse surengti 3 renginiai (dalyvavo 12 žmonių, iš jų 7 moksleiviai). Amatais vis labiau domisi jaunoji karta. Tačiau dėl pandemijos teko atšaukti suplanuotus 6 renginius mokinių atostogų metu rudenį. Lietuvos kultūros tarybai parengtas ir pateiktas projektas „Pasaulio ir Europos amatininkystė Vilniuje“, kurio tikslas - 3 filmukų pagalba atskleisti vilnietiškos amatininkystės kultūrinę įvairovę bei pasiekimus šalies ir Pasaulio mastu.

Agentūra atliko COVID 19 pandemijos poveikio Programos raidai analizę (2020 03 - 2021 07 laikotarpiui). Dėl pandemijos ribojimų dirbtuvės atsidūrė ekonominiame nuosmukyje, jų veikla sumažėjo iki 62%. Tik ketvirtadalis Amatų programos dalyvių dirbtuvių vykdė parodas bei savo amato istorinius tyrimus, autentiškų istorinių dirbinių atkūrimą, reikalaujančius daug laiko ir, deja, nuostolingus. Paklausa parodomiesiems amato užsiėmimams tiek virtualiems, tiek pristatymams dirbtuvėse bei individualūs mokymai, komerciniai užsakymai tesudarė 20% priešpandeminių. Buvo paklausūs nemokami gyvi praktiniai užsiėmimai mažoms grupėms (šeimoms, mokiniams, studentams). Komerciniai užsakymai buvo atšaukti arba atidėti. Sumažėjus vietinių ir užsienio turistų, pirkėjų – vidutiniai komerciniai nuostoliai siekė 75%. Pandemijos metu amatininkai prarado ne tik galimybes parduoti savo darbus, bet ir kitus pajamų šaltinius – iš edukacinių užsiėmimų, individualių užsakymų. Būtinosioms pragyvenimo išlaidoms augant, labai sumažėjo besidominčiųjų amatais. Esminis praradimas – turistai, lankytojai iš užsienio, nes, jų pirkimai suteikdavo pastovias pajamas amatininkų dirbtuvėms. Tačiau aktyviausios dirbtuvės nenuleido rankų: vykdė ne tik individualius užsakymus, bet dalyvavo filmavimuose demonstruodami parodomuosius amato kūrybinius-gamybinius procesus, įgijo patirties įprastas kontaktines edukacijas vesdami nuotoliniu būdu bei laiką skyrė kūrybai, amato istoriniams tyrinėjimams, kelios dirbtuvės organizavo nuotolines parodas. Dauguma apklaustų amatininkų teigė, kad apyvartinių lėšų pakako tik 1-4 mėnesiams. Išsilaikyti iš minimalių pardavimų, edukacijų, mažų komercinių užsakymų, smulkių kūrybinių darbų ar vienetinių rekonstruotų gaminių itin sudėtinga, daliai dirbtuvių – pražūtinga. Programos dalyviai ėmėsi veiksmų, kad padidintų gaminių pardavimus internetu, tačiau nebuvo efektyvu. Dalis iš jų vykdė tyrimus, eksperimentavo su medžiagomis. Amatų gerbėjų auditorija sumažėjo ir negrįžo į galerijas-dirbtuves ar parodų erdves. Gyvenimo sąlygos diktavo kurti virtualias dirbtuves ir virtualius užsiėmimus, tačiau visuomenei tai nebuvo patrauklu. Tradicinių amatų kūrėjams atėjo metas plėtoti savo skaitmeninius įgūdžius: socialinę

žiniasklaidą, rinkodarą ir elektroninę prekybą. Kitas iššūkis - nuo 2021 liepos 1-osios pratęsiant Amatų programą ir sudarius naujas patalpų nuomos sutartis, nebuvo atsižvelgta į esamas sudėtingas sąlygas. Savivaldybės patvirtintos naujos nuomos kainos Programos dalyviams (12 dalyvių) padidėjo kelis kartus. Todėl **šiuo metu Programos dalyviams labiau nei bet kada reikia palaikymo ir finansinės paramos**, nes amatininkai neturi sukaupto kapitalo, kurį galėtų investuoti atgaivinant savo veiklą sukurtą 2016-2019 metais.

Kadangi dėl pandemijos Programos dalyvių dirbtuvėse sumažėjo edukacijų, pardavimų, daugiau laiko buvo skiriama kito pobūdžio svarbiai veiklai - **kūrybiniais eksperimentams, vertingo paveldo atkūrimui/replikoms bei viešam jų eksponavimui**; atlikta XV- XVI a. dekoratyvinių reljefinių plytų ir grindų plytelių rekonstrukcija; XVI – XVII a. Vilniaus miesto kokliuose pavaizduoto valstybės herbo – Vyčio replikų kolekcijos sukūrimas; XVI-XVII a. unikalių keraminių indų rekonstrukcija; atlikta 11 archeologinių IX-XIII a. kostiumų rekonstrukcijos; archeologinės tekstilės audimu išausta 8 skraistės horizontaliomis staklėmis; atkurta juodosios keramikos pypkė, rasta Vilniaus Žemutinės pilies teritorijoje, pagaminta LDK apie 1750-1850 m.; atkurti 4 žiedai iš Jadvygos Jogailaitės brangenybių skrynelės (XVI a.), Vytauto Didžiojo žiedas su granatu; Žygimanto Senojo žiedas ir kt. Išleista 2 leidiniai „Bokšto g. 6 Vilniuje kokliai: archeologija, rekonstrukcija, sklaida“; „Vilniaus puodžių cecho veikla. Pokalbis su Dainiumi Strazdu“.

Veiklos efektyvumas

Vietoje atšauktų EDAD renginių sukurtas filmukas „Vilniaus amatininkai sveikina“, skirtas Vilniaus 700 m. jubiliejui, o neįvykusios Kaziuko mugės - parengta istorinių ištakų iki mūsų dienų apžvalga, suorganizuota paroda „Vilniaus tradicinių amatų paveldo tyrimas ir sklaida“. **Įgyvendintas svarbiausias tikslas - pratęsta Dailiųjų amatų, etnografinių verslų ir mugių programa galiosianti iki 2030 metų bei atnaujinti programos tikslai, uždaviniai ir specialiosios sąlygos.** Pratęsta mokiniams skirta švietimo programa „Kultūros pasas“ tema „Vilniaus tradiciniai amatai“. Svarbi šių metų Amatų programos dalis - kūrybiniai eksperimentai, vertingo paveldo atkūrimas/replikos bei viešas jų eksponavimas.

2021 m. Programos dalyvių veikla labiau domėjosi vilniečiai, gausiau lankėsi jaunesnių klasių mokiniai su mokytojais arba tėvais. Dirbtuvės lankomos intensyviau, kai amato pristatymai bei mokomieji-praktiniai užsiėmimai nemokami. Nors tai didino lankytojų skaičių, tačiau Programos dalyviams buvo nuostolinga (tam skiriama nemažai laiko, naudojamos medžiagos ir elektra).

2021 m. lankytojų dirbtuvėse sulaukta 19 600 dalyvių (2020 m. 30 tūkst.; 2019 m. virš 100 tūkst.); surengti 460 užsiėmimai (2020 m. 675; 2019 m. 4226); surengtos 36 nemokamos parodos; 7 virtualios (2020 m. 41; 2019 m. 58); įgyvendinta 16 projektų, 5 iš jų tarptautiniai.

Atsižvelgiant į naujus Amatų programos ilgalaikius tikslus ir uždavinius, 2022 m. numatoma daugiau dėmesio skirti Amatų programos stebėsenai, tarptautiniam bendradarbiavimui ir partnerystėms su muziejais, mokslo, švietimo ir menų institucijomis.

TARPTAUTINIAI PROJEKTAI

Pagal 4.2.5.1. Priemonę: Didinti tarptautinio bendradarbiavimo projektų ir iniciatyvų (dalyvavimas ES ir kitų fondų lėšomis finansuojamuose tarptautiniuose projektuose) skaičių

Agentūrai parengus paraišką ir gavus tarptautinį finansavimą, bendradarbiaujant su Rygos savivaldybės Miesto plėtros departamentu ir Talino savivaldybės Paveldotvarkos skyriumi įgyvendintas **projektas „UNESCO pasaulio paveldo vietovių apsaugos ir tvarkybos patirtys Vilniuje, Rygoje ir Taline“**. 2021 m. surengti seminarai Taline liepos 14-15 d. ir baigiamasis Vilniuje rugsėjo 23-24 d. Projekto dėka pradėta kurti bendra trijų sostinių

internetinė svetainė, skirta informacijai apie trijų sostinių: Rygos, Talino ir Vilniaus – UNESCO pasaulio paveldo vietovių apsaugą ir tvarkybą, svarbiausias jų vertybes ir turistų lankytinus objektus. Projektą rėmė Šiaurės ir Baltijos šalių mobilumo programa Nordic Culture Point, vykdytas 2020 05 18 – 2021 10 15 d.

Liepos 14 – 15 d. seminaro Taline metu pristatyti svarbūs pasiekimai, atrandant ir eksponuojant viduramžių, renesansinių ir barokinių namų interjerų detales. Baigiamąjį Projekto seminarą rugsėjo 23 – 24 d. Vilniuje rengė Agentūra. Jo metu pristatyta Agentūros vykdoma Bendruomenės ugdymo programa, teminių pasivaikščiojimų metu aplankyta restauruojama Pranciškonų bažnyčia, atnaujinta ir naujoms funkcijoms pritaikyta buvusi Bokšto g. ligoninė, restauruoti ir atnaujinti Vainių rūmai – Senatorių pasažas. Estai pristatė archeologijos ir religinio paveldo objektų tvarkybos raidą ir patirtis Taline, o Ryga – jos Senamiesčio projektų viešų svarstymų ir realizavimo praktiką Rygos miesto įstatymų vykdymo kontekste.

Tęsiant **bendradarbiavimą su Baltarusijos kolegomis**, rugsėjo mėn. Agentūroje vyko strateginio planavimo sesija „Baltarusijos kultūros paveldo apsauga ir politinė krizė“, kur dalyvavo Europos humanitarinio universiteto, Baltarusijos nacionalinio ICOMOS komiteto, Letuči universiteto atstovai; rėmėjai: Lietuvos bendradarbiavimo plėtros fondas, Švedijos institutas.

Rugsėjo mėn. Agentūroje vyko Vilnius Tech (VGTU) universiteto **Architektūros fakulteto kūrybinės dirbtuvės** 3-io kurso studentams vadovaujamos Berlyno architekto prof. Slavis Poczebutas. Dirbtuvių metu studentams pristatytos tradicinės natūralios statybinės medžiagos, tokios kaip molis, kanapių drožlės, medienos pjuvenos, kelių rūšių krakmolai ir šiaudai; aiškintasi kaip jos galėtų statybų procesus paversti tvaresniais. Studentai aptarė Agentūros įrengtą informacinį stendą, skirtą unikalioms Šv. Onos bažnyčios plytoms, įrengtą Šv. Onos ir Bernardinų bažnyčios sienos išorinėje nišoje.

Naujos tarptautinės iniciatyvos, garsinančios Vilnių Europoje: prisijungėme prie dviejų kasmetinių Europos renginių: „**Pasimatymas parke**“ (koordinuoja Prancūzijos kultūros ministerija) ir „**Europos archeologijos dienos**“ (koordinuoja Prancūzijos nacionalinis archeologinių tyrimų institutas). „Pasimatymas parke“ renginiai birželio 4 d. Bernardinų buvo skirti šeimoms (*plačiau – skyriuje „Paveldosauginio ugdymo veikla“*).

Kasmetiniai **Europos paveldo dienų** renginiai buvo vykdomi pagal projektą „Autentiško Vilniaus beiškant“, kurį rėmė Kultūros paveldo departamentas. Rugsėjo 17 d. ir 20 d. vyko dvi pažintinės ekskursijos; dalyvavo apie 60 užsiregistravusių vilniečių.

Dalyvavimas Pasaulio paveldo miestų organizacijos (PPMO) veikloje. Pirmą kartą Vilniaus moksleiviai atsiliepė į Agentūros kvietimą dalyvauti tarptautiniame video konkurse, kasmet rengiamame PPMO, ir laimėjo antrąją vietą. Dalyvavome 8-iuose PPMO regioniniuose seminaruose, skirtuose pandemijos poveikio Pasaulio paveldui ir kompensacinių priemonių jam mažinti; dvejus seminarus moderavo Agentūros vadovas; dviejuose seminaruose Agentūros atstovai skaitė pranešimus. Seminare „Mobilumas“ Agentūros vadovas G. Rutkauskas pranešime „Naująją tikrovę pasitinkant“ pristatė tradicinių miesto švenčių ir renginių, transporto eismo ir smulkiojo verslo Senamiestyje kaitą, regioninio bendradarbiavimo su Ryga ir Talinu bei kiemelio Stiklių g. 4 tvarkybos projektus, „Stiklo kvartalo“ bendruomenės iniciatyvas. Spalio 14 d. seminare „Edukacinių projektų vaidmuo kultūros paveldo propagavimo srityje“ Agentūros edukologė D. Šėmienė pristatė pranešimą „Kultūros paso įtaka Pasaulio paveldo populiarinimui“. Pranešimas sulaukė susidomėjimo ir nemažai klausimų apie tai, kaip veikia Kultūros paso sistema ir jos finansavimas; dalyvavo 18 žmonių iš 12-os miestų.

Gruodžio 16 d. Agentūros vyr. architektė J. Raugalienė skaitė pranešimą nuotolinėje **tarptautinėje konferencijoje „Miesto kultūros paveldo tvarkymas. Savivaldybių praktika“**, kurį organizavo Rygos savivaldybės Rygos paminklų agentūra ir Rygos savivaldybės Paveldo komisija. Pranešime „Vilniaus senamiesčio atgaivinimas: paveldo integravimas į miesto gyvenimą“ pristatyti Vainių rūmų (Senatorių pasažo) atnaujinimo bei Paupio rajono konversijos projektai.

Veiklos efektyvumas. 2021 m. buvo ypatingi tuo, kad prisijungėme prie dviejų tarptautinių iniciatyvų – kasmetinių Europos miestuose vykstančių renginių: „Pasimatymas parke“ ir **Europos archeologijos dienos**. 2021 m. baigto įgyvendinti projekto „**UNESCO pasaulio paveldo vietovių apsaugos ir tvarkybos patirtys Vilniuje, Rygoje ir Taline**“ dėka pradėjome gilintis į kaimyninių Baltijos sostinių istoriją ir paveldą, juos sugretinant, lyginant, bei dalintis ir mokytis iš projekto partnerių patirčių. Svarbus ilgalaikis rezultatas – pradėta kurti atvira jungtinė duomenų ir bendradarbiavimo platforma, atspindinti trijų sostinių: Rygos, Talino ir Vilniaus – UNESCO pasaulio paveldo vietovių apsaugos ir tvarkybos palyginamąją būklę: <https://whbaltic.eu/>: Šalys yra sutarę šį projektą tęsti, plėtojant dalinimąsi gerąja patirtimi ir garsinant savo sostinių paveldą ir jo tvarkybą.

EDUKACIJA IR PAVELDO POPULIARINIMAS

Pagal 4.3.4.2. Priemonę: Plėsti ir stiprinti Senamiesčio atnaujinimo agentūros vykdomas edukacijos ir paveldo populiarinimo funkcijas

Pagal 4.3.4.3. Priemonę: Skatinti edukacinius renginius kultūros paveldo tema (kultūros paveldo bei religinės paskirties ir kituose objektuose)

Pagal 4.3.4.4 Priemonę: Užtikrinti įtraukią paveldo edukaciją visoms visuomenės grupėms.

Paveldo edukacija moksleiviams:

Svarbiausia veikla – pagal „**Kultūros paso**“ programą rengti užsiėmimai. Agentūra pristatė 5 skirtingų formų užsiėmimus įvairių amžių grupių moksleiviams (2 nuotoliniai užsiėmimai, patyriminė edukacija, ekskursija, orientacinis žaidimas). Didžiausio moksleivių dėmesio sulaukė orientacinis žaidimas, kurį išbandė ir tuo džiaugėsi 407 mokiniai. Tuo tarpu likusias edukacijas pasirinko vos 26 mokiniai. Džiugina tai, kad praėjusiais metais dėl pandemijos šiek tiek sumažėjusi Kultūros paso edukacijų paklausa grįžo į priešpandeminį laikotarpį ir turi tendenciją didėti. Palyginimui, 2019 m. sulaukta 414 mokinių, 2020 – 393 mokiniai, o 2021 – 433 mokiniai.

Agentūra moksleiviams rengė **nemokamas ekskursijas „Kodėl Vilnius – UNESCO Pasaulio paveldo miestas?“**. Ekskursijose sudalyvavo 175 mokiniai. Sukurtas naujas **orientacinis žaidimas „Autentiško Vilniaus beieškant“**, pritaikytas mobiliesiems telefonams; pristatytas Europos paveldo dienų metu rugsėjo mėn. Žaidimo sukūrimą rėmė KPD. Surengtas **trumpųjų filmų konkursas**, rengiamas kartu su PPMO, 15 – 21 m. moksleiviams ir studentams. Pasiiekimas: Vilniaus moksleivių grupė 2021 m. laimėjo II-ąją vietą.

2021 metais edukacijų metu naudojome 2020 m. pabaigoje agentūros išleistą leidinį pradinukams „Paveldukas Vilniaus senamiestyje“. Leidinys pasiteisino – tiek mokiniams, tiek ir mokytojams pasirodė patrauklus ir aktualus, pagelbėjo mums papildyti ir pagyvinti edukacijas. Remiantis pastarojo leidinio gerąja patirtimi, pradėtas rengti panašaus pobūdžio **leidinys vyresnių klasių mokiniams „Stebuklas vardu Vilnius“**, pristatantis turtingą Vilniaus istoriją bei paveldą. Leidinį planuojama išleisti 2022 m. pavasarį. Rengiant leidinuką nutarta **bendradarbiauti su Vilniaus pilių valstybiniu kultūriniu rezervatu**. Metų pabaigoje pasirašyta bendradarbiavimo sutartis, kurios pagrindu sieksime kurti vieniems kitus papildančias edukacijas, dalinsimės gerąja patirtimi, sieksime praturtinti organizuojamų edukacijų turinį bei pagerinti kokybę, taip pat didinti abiejų bendradarbiaujančių įstaigų žinomumą ir populiarumą Lietuvos mokyklų bendruomenių tarpe.

Paveldo edukacija visuomenei (įvairaus amžiaus grupėms) dėl pandemijos vyko mažesne apimtimi. Visuomenei surengta 17 renginių, viso - 164 dalyviai. Kaip ir kasmet balandžio 12 d. Agentūra **Vilniaus gidams pristatė nuotolinę paskaitą „Vilniaus senamiesčio – Pasaulio**

paveldo vietovės vertė, apsauga ir tvarkyba“. Plečiant ir stiprinant Senamiesčio atnaujinimo agentūros vykdomas edukacijos ir paveldo populiarinimo funkcijas inicijuotas **projektas su Lietuvos architektų sąjunga**, skirtas UNESCO Pasaulio paveldo vietovės tvarkybos ir naujos architektūros joje klausimų aptarimui. Įvyko trys diskusijos, dvi iš jų moderavo Agentūros vadovas G. Rutkauskas. Diskusija „Kaip turėtų vystytis šiuolaikinė architektūra jautriame urbanistiniame kontekste?“ vyko gruodžio 6 d. „Senatorių pasaže“; diskusija „Buv. Radvilų rūmų Vilniaus g. tvarkyba ir pritaikymas“ – vyko gruodžio 28 d. Radvilų rūmų dailės muziejuje.

Parodos, informaciniai standai. Informacinis standas, skirtas unikalios Šv. Onos bažnyčios plytomis, įrengta Šv. Onos ir Bernardinų bžn. ansamblio sienos nišoje, informaciniai standai, skirti archeologiniams radiniams Vokiečių g. (2021 rudenį), paroda „Vilniaus istoriniai parkai ir sodai“ keliauja po Lietuvos savivaldybes (Ukmergė, Kaunas, Kėdainiai).

Pandemijos metu plėtotas aktualus ryšys su bendruomene **per socialinius tinklus**. Feisbuko tinkle kvietėme į renginius, dalijomės vertinga paveldosaugine informacija, skelbėme apie naujus konkursus ir parodas: viso paskelbta 127 internetinės žinutės: 57 feisbuke ir 70 naujienų Agentūros puslapyje lietuvių ir anglų kalbomis. Rugsėjo 20 d. sudaryta sutartis su MB „Laikas atsinaujinti“ dėl naujo Agentūros internetinio puslapio. Vyko susitikimai su paslaugu tiekėju, buvo derinama svetainės struktūra, temos, siunčiamos nuotraukos. Naujas puslapis turėtų būti baigtas 2022 metų pradžioje.

Edukaciniai renginiai kultūros paveldo tema (*kultūros paveldo bei religinės paskirties ir kituose objektuose*) Birželio 4 d. Bernardinų sode surengėme **ES renginį „Pasimatymas parke“**, skirtą šeimoms. Apie sodo istoriją, augmeniją bei jos priežiūrą suaugusiems pasakojo Agentūros ir „Vilniaus miesto parkai“ specialistės, o tuo metu žaidybinių parko įdomybių pristatymą vaikams pravedė Agentūros Informacinio centro vadovė. Renginio proga Bernardinų sode atidaryta Agentūros paroda „Istoriniai Vilniaus sodai ir parkai“; ji veikė visą birželio mėnesį. **Europos paveldo dienų (EPD)** renginiai buvo vykdomi pagal projektą „Autentiško Vilniaus beiškant“, kurį rėmė Kultūros paveldo departamentas. Rugsėjo 17 d. ir 20 d. vyko dvi pažintinės ekskursijos Švč. Mergelės Marijos Ėmimo į dangų bažnyčioje ir Pranciškonų vienuolyne, Trakų g. 9; jas pravedė restauratorius Stasys Latonas, dalyvavo apie 60 užsiregistravusių vilniečių.

Rugsėjo 8 d. minint Pasaulio paveldo miestų solidarumo dieną. Agentūra pakvietė **aplankyti 3 galerijas-dirbtuves**: juvelyrikos mokyklą „Vilnensis“, „Baltijos gintaro meno centrą“ ir Vilniaus puodžių cechą; visų susitikimų tema „Užsienio šalių įtaka Vilniaus amatų plėtrai“. Rugsėjo 15 d. Agentūra surengė **ekskursiją į Misionierių bažnyčią ir į atnaujintą buvusios ligoninės kompleksą Bokšto g.** Dalyvavo savivaldybės Vyr. architekto, Kultūros paveldo apsaugos skyrius ir agentūros specialistai.

Gruodžio 16 d. Agentūra bendradarbiaujant su Vilniaus arkivyskupijos kurija surengė **ekskursiją į Šv. Jurgio bažnyčią ir vienuolyną**. Pastatų ansamblį bei jo istoriją dalyviams pristatė Bažnytinio paveldo muziejaus direktorė Dr. Sigita Maslauskaitė; dalyvavo savivaldybės Vyr. architekto, Kultūros paveldo apsaugos skyrius ir agentūros specialistai.

Veiklos efektyvumas. 2021 m. buvo daugiau galimybių organizuoti gyvus renginius, palyginus su pirmaisiais pandemijos metais (2020 m.): viso surengti 47 renginiai, bendras lankytojų skaičius 760 (2020 m. buvo 31 renginys, 723 lankytojai). Iki pandemijos 2017-2019 m. renginiuose kasmet dalyvaudavo vidutiniškai po 1200 žmonių. Po pirmųjų pandemijos metų jaučiamas nuovargis ir nenoras dalyvauti nuotoliniuose renginiuose: pirmą kartą 2021 m. „Kultūros pasui“ pasiūlytos nuotolinės edukacijos mokyklų nesudomino. Didžiausio mokyklų dėmesio sulaukė orientacinis žaidimas. Suvokdami orientacinio žaidimo formato patrauklumą,

„Kultūros pasui“, pristatėme dar vieną pažintinį orientacinį žaidimą vyresnių klasių mokiniams „Radvilų pėdsakais“. 2022 metais tikimasi sulaukti dar didesnio būrio moksleivių; planuojame pabaigti naują Agentūros interneto puslapį, toliau intensyviai skleisti informaciją per socialinius tinklus.

2022 02 09, Vilnius